

Modellen voor lokale participatie

*Een zoektocht naar
toekomstbestendige, lokale
burger- en cliëntenparticipatie*

Colofon

Uitgave: Koepel Wmo-raden, Movisie, Zorgbelang Noord-Holland

Auteurs: Maarten de Gouw (Koepel Wmo-raden)

Rita Meuwese (Zorgbelang Noord-Holland)

Karin Sok (Movisie)

Maart 2013

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Stap 1 Bepaal uw uitgangspunten voor burger- en cliëntenparticipatie.....	5
Stap 2 Kiezen van toekomstmodellen	7
Model 1 Meer representatief meedenken	8
Model 2 Meer vertrouwen op experts	9
Model 3 Meer de belangen centraal stellen.....	10
Model 4 Meer creatieve en verbindende burgerkracht	11
Stap 3 Hulpvragen bij de keuze van een model.....	12
Nawoord.....	13
Bronnen.....	14
Eindnoten	15

Inleiding

Voor u ligt een gezamenlijke discussienota van de Koepel Wmo-raden, Movisie en Zorgbelang Noord-Holland over lokale medezeggenschap en burger- en cliëntenparticipatie in 2020. In 2012 is hierover op diverse plaatsen en op verschillende manieren¹ discussie gevoerd. De nota die voor u ligt, is de uitkomst van al deze bijeenkomsten.

Medezeggenschap, burger- en cliëntenparticipatie: de begrippen

Burgerparticipatie, cliëntenparticipatie, medezeggenschap ... begrippen die we geneigd zijn door elkaar te gebruiken, omdat ze elkaar voor een deel overlappen. Bij alle begrippen gaat het voornamelijk om het meedenken over het beleid, het recht op inspraak en invloed uitoefenen op zaken waarbij je betrokken bent. Het verschil zit vooral in de groep mensen die meedenkt en de belangen die zij hebben.

Bij medezeggenschap gaat het bijvoorbeeld over werknemers die hun werkgever van advies voorzien of studenten die meedenken met het beleid van de onderwijsorganisatie. Maar ook cliënten van zorginstellingen bij wie de medezeggenschap sinds 1996 is geregeld in de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen. In het verlengde daarvan kennen we het begrip cliëntenparticipatie. Hierbij gaat het om het betrekken van gebruikers, zoals cliënten en patiënten, bij zorg-, hulp- en dienstverlening waar zij een beroep op doen. Vanuit die hoedanigheid hebben zij belang bij een adequate zorg en dienstverlening. Denk aan de inbreng van cliënten in o.a. de jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg, de Wmo en de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB). Bij burgerparticipatie gaat het om de betrokkenheid van burgers bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van overheidsbeleid, in het bijzonder bij gemeentelijk (Wmo-) beleid. Denk aan Wmo-raden, burgerraadplegingen, maar ook burgerinitiatieven en -projecten. Het algemeen belang van burgers staat hierbij voorop. Belangrijk hierbij is dat het algemeen burgerbelang kan verschillen van de belangen van specifieke groepen gebruikers.

De uitdaging: medezeggenschap en burger- en cliëntenparticipatie in 2020

We merken dat het praten en nadenken over burger- en cliëntenparticipatie ook in het gemeentelijk domein van groot belang is, nu én in de komende jaren. De gemeente verandert, het lokale sociale domein verandert, het gemeentelijk beleid verandert. De complexiteit van uitdagingen waarvoor gemeenten zich gesteld zien, is met de transities groter dan ooit. Het zijn vragen die gaan richting een totale herstructurering van lokaal zorg en welzijn. Ook komen er steeds meer burgers onder de invloedssfeer en de zorg van hun gemeente. Grote groepen kwetsbare burgers worden afhankelijk van de zorg en zorgtoewijzing vanuit/in hun gemeente. Gemeenten zelf, ten slotte, gaan steeds meer regionaal samenwerken met andere gemeenten en moeten fors bezuinigen.

Daarmee zijn er, onontkoombaar, ook veel vragen te stellen over hoe we met elkaar richting en vorm willen geven aan medezeggenschap, cliënten- en burgerparticipatie op lokaal niveau. Hoe krijgt de stem van de burger het beste gehoor? Waar en wanneer wordt die stem gehoord, en op welke manier heeft die stem ook echt effect? Hoe hebben we dit op dit moment georganiseerd en voldoet dat nog wel, gezien alle ontwikkelingen? Hoe krijgen alle burgers ook in de toekomst voldoende zeggenschap en hoe krijgen ervaringsdeskundigen en cliënten - de mensen die zelf direct te maken hebben met de effecten van beleid - het beste positie?

Oftewel: hoe toekomstbestendig is de wijze waarop in uw gemeente burgers en cliënten op dit moment betrokken zijn bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van beleid? Biedt de bestaande lokale situatie voldoende mogelijkheden voor burgers en cliënten om ook in de toekomst bij alle ontwikkelingen betrokken te zijn?

Vier modellen

We dagen u uit om zelf de verre horizon van de lokale burger- en cliëntenparticipatie in uw gemeente te verkennen. Om na te gaan wat u op dit moment belangrijk vindt, welke kansen en mogelijkheden u ziet, maar ook: waar u denkt dat het naar toe moet met de betrokkenheid van burgers en cliënten bij het lokale beleid. En de rol van de Wmo-raad, cliëntenraden en belangenorganisaties daarin. Bent u in 2020 nog wel nodig? Of juist meer dan ooit tevoren?

In deze notitie kiezen we ervoor om een eerste discussie hierover langs vier modellen te voeren. Zeker niet volledig of alles omvattend. Maar wel concreet, toegespitst op de situatie van nu en kijkend vanuit een breed perspectief van burger- en cliëntenparticipatie en burgerschap. In de vier modellen staan de rollen, taken en posities van burgers en cliënten in de lokale context benoemd. Het zijn modellen waarin op verschillende wijzen vorm wordt gegeven aan het betrekken van burgers en cliënten bij het Wmo-beleid, dan wel bij het sociale domein.

We hebben er bewust voor gekozen de modellen niet helemaal uit te werken en daarmee dicht te timmeren. Er zullen ook elementen in staan die nu nog niet realistisch lijken, maar die in de toekomst misschien wél mogelijk zijn. Het is voer voor discussie, waarbij u soms tegen vraagtekens op zult lopen die u aan de hand van uw eigen praktijk kunt invullen. Ook zult u elementen in de modellen tegenkomen die u misschien niet kunt gebruiken, terwijl de basis van het model u wel degelijk aanspreekt.

In ieder geval zal het leiden tot een nieuwe of duidelijker stip op de horizon. Want het is belangrijk dat lokaal de discussie wordt gevoerd over medezeggenschap, burger- en cliëntenparticipatie. In algemene zin, maar ook in relatie tot bestaande organisaties zoals de Wmo-raden. Ga in gesprek met elkaar, met de gemeente en met uw achterban over wat zij lokaal de beste invulling vinden van burger- en cliëntenparticipatie in 2020. Daag op uw beurt gerust ook uw gemeente uit. Door daarin het voortouw te nemen kunt u voorkomen dat de gemeente zelf beslissingen gaat nemen voor en over participatie van haar burgers. Maar ook omdat burgers - en hun organisaties zoals Wmo-raden - zelf goede ideeën hebben en goed kunnen kijken naar de samenleving om hen heen en de bewegingen die daarin zichtbaar zijn.

Leeswijzer

Deze notitie volgt de volgende vier stappen, die u zelf kunt zetten:

1. Bepaal uw uitgangspunten voor burger- en cliëntenparticipatie in het licht van de nieuwe ontwikkelingen en formuleer ideeën over welke vormgeving daar het beste bij past.
2. Kies het model dat daarbij past, of doorloop alle modellen om scherper te krijgen in welke richting u ontwikkelingsmogelijkheden ziet voor de toekomst.
3. Bespreek het model/modellen aan de hand van hulpvragen, om te onderzoeken in hoeverre uw huidige lokale situatie van burger- en cliëntenparticipatie aansluit op de toekomstige situatie.
4. Formuleer uw toekomstvisie. Deze stap volgt uit de voorgaande drie stappen, die u lokaal onderzoekt en bediscussieert, en is als zodanig niet verder uitgewerkt in deze notitie.

Stap 1 Bepaal uw uitgangspunten voor burger- en cliëntenparticipatie

In de inleiding hebben we een aantal ontwikkelingen geschetst, die op gemeenten, burgers en cliënten afkomen. De transities met bijkomende bezuinigingen leiden tot een groeiende urgentie voor samenhang in het sociale domein. De complexiteit van die ontwikkelingen is groot en het sociale domein en het aantal cliëntgroepen daarbinnen groeit enorm. Bepaal, in het licht van deze ontwikkelingen, met elkaar of met uw gemeente, uw uitgangspunten als het gaat om de betrokkenheid en zeggenschap van burgers en cliënten.

1. Wat is voor u het doel van lokale medezeggenschap, burger- en cliëntenparticipatie?

We schetsen hieronder een aantal mogelijke doelen, maar misschien hebt u nog andere doelen die beter passen.

1. Draagvlak, legitimiteit en kwaliteit van het gemeentelijk beleid vergroten, door het beleid beter te laten aansluiten bij de behoeften en knelpunten die burgers/cliënten ervaren in hun dagelijks leven.
2. Een bijdrage leveren aan het gemeentelijk beleid, opdat iedereen volwaardig kan participeren in de samenleving en er adequate ondersteuning/voorzieningen zijn met het oog op kwaliteit van leven voor iedereen.
3. De kracht van de civil society aanboren door ruimte voor burgerparticipatie en burgerkracht te creëren.
4. De kloof tussen burger en gemeente verkleinen door de gemeente en het gemeentelijk beleid zichtbaarder en toegankelijker te maken voor burgers.
5. De inbreng van een brede groep burgers garanderen.
6. Een effectieve samenwerkingsrelatie met de gemeente realiseren.
7. Creatieve, frisse en kritische inbreng van burgers/cliënten leveren.
8. Als brug tussen gemeente en burgers functioneren.

2. Wat denkt u dat er, gelet op de geschetste ontwikkelingen, nodig is?

Het kan zijn dat er, gezien de geschetste ontwikkelingen, aanpassingen nodig zijn in de huidige situatie van burger- en cliëntenparticipatie. In feite zijn er drie opties denkbaar:

- A. Het handhaven van de huidige situatie van burger- en cliëntenparticipatie.
- B. Het enigszins aanpassen van de bestaande situatie van burger- en cliëntenparticipatie.
- C. Een totaal andere vormgeving van lokale burger- en cliëntenparticipatie.

3. Welke zwaartepunten acht u wenselijk?

Onderstaande vragen kunnen u helpen ideeën te formuleren over de vormgeving van burger- en cliëntenparticipatie in uw lokale situatie. Bent u van mening, gelet op de geschetste ontwikkelingen, dat de focus zal komen te liggen op:

Alle burgers of vooral cliënten

- alle burgers, zonder uitzondering en zonder onderscheid, hun stem moeten kunnen laten horen aan de gemeente;
- of dat vooral cliënten en betrokkenen hun stem moeten kunnen laten horen aan de gemeente.

Vooral rechtstreeks of via vertegenwoordigers

- burgers, cliënten, betrokkenen altijd zelf direct, in rechte reeks contact, hun stem moeten kunnen laten horen aan de gemeente;
- burgers, cliënten, betrokkenen beter hun stem via georganiseerde verbanden aan de gemeente kunnen laten horen;
- of dat burgers, cliënten, betrokkenen beter hun stem via deskundigen aan de gemeente kunnen laten horen.

Meer formeel of juist meer informeel

- burgers, cliënten, betrokkenen via geïnstitutionaliseerde en geformaliseerde vormen van inspraak hun stem moeten kunnen laten horen;
- of dat burgers, cliënten, betrokkenen vooral via vrije en creatieve vormen van meedenken en cocreatie hun stem moeten kunnen laten horen.

Vooral integraal of juist per specifieke doelgroep

- burgers, cliënten, betrokkenen vooral per specifieke doelgroep en specifiek belang hun stem moeten kunnen laten horen aan de gemeente;
- of dat burgers, cliënten, betrokkenen altijd via één organisatie, en dus integraal, hun stem moeten kunnen laten horen aan de gemeente.

Meer ervaringsdeskundig of meer beleidsdeskundig

- er vooral ervaringsdeskundigheidⁱⁱ nodig is om de stem van burgers, cliënten, betrokkenen te kunnen laten horen;
- of dat er vooral beleidsdeskundigheidⁱⁱⁱ nodig is om de stem van burgers, cliënten, betrokkenen te kunnen laten horen.

Stap 2 Kiezen van toekomstmodellen

In stap 1 heeft u op drie manieren belangrijke keuzes gemaakt ten aanzien van de lokale burger- en cliëntenparticipatie gemaakt. Houd dat vast, en kijk met die insteek naar de vier modellen. Welk model past het beste bij uw keuzes? Per pagina wordt een model kort uitgewerkt. Hier komen de rolopvatting, de samenstelling en competenties, de contacten met de achterban, de positie ten opzichte van de gemeente en aandachtspunten van het model aan bod.

De volgende vier modellen passeren de revue:

- Model 1. Meer representatief meedenken
- Model 2. Meer vertrouwen op experts
- Model 3. Meer de belangen centraal stellen
- Model 4. Meer creatieve en verbindende burgerkracht

Model 1 Meer representatief meedenken

Dit model beschrijft hoe burger- en cliëntenparticipatie er in 2020 uit kan zien, als de lijn wordt gevolgd dat burger- en cliëntenparticipatie het beste wordt gediend door advies en vroegtijdige betrokkenheid van burgers, waarbij sprake is van een brede vertegenwoordiging aan tafel, met het accent op ervaringsdeskundigheid.

Kernbegrippen: *alle burgers – via vertegenwoordigers – formeel – integraal – ervaringsdeskundig.*

Kenmerken:

- In dit model is sprake van een goede afspiegeling van de Wmo-achterban aan de gemeentetafel, zodat de gehele achterban vertegenwoordigd wordt. Dit kunnen de Wmo-doelgroepen/gebruikers zijn, maar ook breder zoals de wijkraad, sport en cultuur. Bovendien hebben ervaringsdeskundigen zitting in de raad, waardoor alle kennis en ervaring in huis is.
- De leden staan midden in de samenleving, zijn zelf ervaringsdeskundig of hebben nauwe contacten met bepaalde Wmo-doelgroepen. Ze signaleren in de samenleving wat er op het gebied van de Wmo gaande is en brengen dit in. Signalen van kwetsbare groepen bereiken de gemeente hierdoor beter en de gemeente krijgt een representatief beeld van wat er in de lokale samenleving speelt. Op deze manier worden gemeenten gevoelig gemaakt voor kritische geluiden van burgers.
- De leden zijn vanaf het begin van het beleidsvormingsproces betrokken. Ze denken of produceren mee om tot een gezamenlijke visie te komen. De raad kan in het beginstadium meedenken en achteraf nog formeel adviseren. Ze kan ook besluiten in alle fasen van het beleidsvormingsproces betrokken te zijn en dus als coproductent samen met de gemeente tot beleid te komen. Dan vervalt de formele adviesrol, waarin de raad aan het einde van het beleidsproces nog een formeel advies uitbrengt.
- De afstand tussen de raad en de gemeente is klein. Communicatie wordt transparanter en het wederzijds vertrouwen groeit door de nauwere samenwerking. Ze hebben in de kern tenslotte hetzelfde belang: het beleid zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de burgers. De positie, profilering en onafhankelijkheid van de raad zijn wel aandachtspunten gezien de nauwe samenwerking met en kleine afstand tot de gemeente.
- De leden zijn communicatief ingesteld en samenwerkingsgericht. Ook hebben ze informele contacten met Wmo-ambtenaren en gemeenteraadsleden om hen te voeden en met elkaar af te stemmen.
- De omvang van de raad kan resulteren in een meer hiërarchische structuur met werkgroepen en klankbordgroep. Er zijn ook regionaal verbindingen met andere Wmo-raden over lokaal overstijgende onderwerpen: de raad kan regionaal meedenken en lokaal adviseren.

Model 2 Meer vertrouwen op experts

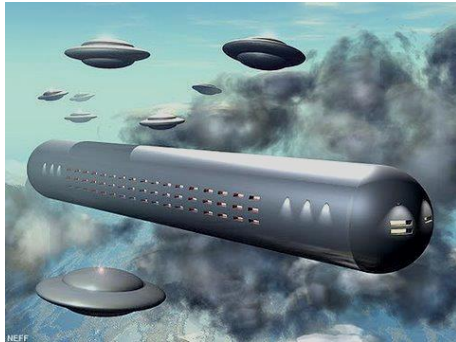
Dit model beschrijft hoe burger- en cliëntenparticipatie er in 2020 uit kan zien, als de lijn wordt gevolgd dat burger- en cliëntenparticipatie het beste wordt gediend door experts en deskundigen. Met dit model maken we de formele advieslijn steviger door sterk in te zetten op deskundigheid en minder op een representatieve samenstelling.

Kernbegrippen: *alle burgers – via vertegenwoordigers – formeel – integraal – beleidsdeskundig.*

Kenmerken:

- De expertgroep bestaat uit mensen die inzicht hebben in de actualiteit van de Wmo, zowel politiek als inhoudelijk. De experts zijn in staat de complexiteit van de materie te hanteren, ze beschikken over een flinke dosis beleidsdeskundigheid en vaardigheden op het terrein van gesprekstechnieken, overtuigen, onderhandelen en netwerken. Zij combineren deze beleidsdeskundigheid met de vaardigheden om via achterbancontacten over enige kennis van de Wmo-doelgroepen te beschikken.
- De expertgroep heeft een formele adviesrol, zowel gevraagd als ongevraagd, die zij vanuit kennis en ervaring invult. De expertgroep kan ook als denktank fungeren voor de gemeente om te sparren over relevante nieuwe ontwikkelingen. Doordat het niveau van de mensen in de expertgroep hoog is, zijn ze op alle Wmo-gerelateerde terreinen een goede, gelijkwaardige gesprekspartner voor gemeenten.
- In de advisering hanteert de expertgroep een generalistisch perspectief, dus belangen- en doelgroep overstijgend. De adviezen kunnen gaan over de Wmo, maar ook over het hele sociale domein.
- Representativiteit in de samenstelling van de expertgroep is van ondergeschikt belang. Niet alle Wmo-doelgroepen hoeven vertegenwoordigd te zijn, wel moet de kennis over de Wmo-doelgroepen in de expertgroep beschikbaar zijn. Dit betekent ook dat de samenstelling kan wisselen afhankelijk van het onderwerp, waarover geadviseerd moet worden.
- Belangrijk aandachtspunt is dat de expertgroep regelmatig contact moet onderhouden met de achterban en belangenorganisaties (in bijvoorbeeld een klankbordgroep), om inhoudelijke voeding te krijgen over wat er lokaal speelt in de samenleving. De expertgroep kan eigen, kwalitatief onderzoek doen naar de belangen en behoeften van de achterban, bijvoorbeeld via klantenpanels en social media. Zij is dan zelf opdrachtgever van het onderzoek en heeft hiervoor een budget beschikbaar.
- Profielen en competenties zijn belangrijk voor het juiste kennisniveau en de samenstelling van de expertgroep. De zittingstermijn van vier jaar en de scheidslijn tussen professional en vrijwilliger zijn in dit model onderwerp van discussie gezien de hoge eisen aan competenties.
- De expertgroep gaat makkelijk regionale verbindingen aan met anderen over lokaal overstijgende onderwerpen.

Model 3 Meer de belangen centraal stellen

Dit model beschrijft hoe burger- en cliëntenparticipatie er in 2020 uit kan zien, als de lijn wordt gevolgd dat burger- en cliëntenparticipatie het beste wordt gediend door de belangen van specifieke cliëntgroepen weer centraal te stellen en vandaaruit het gemeentelijk beleid met een kritische blik te volgen. Met dit model bewegen we wat weg van de gemeente en gaan we dichterbij de gebruiker en diens belangen.

Kernbegrippen: vooral cliënten – via vertegenwoordigers – formeel – per specifieke doelgroep – ervaringsdeskundig.

Kenmerken:

- In dit model zijn de belangen van specifieke Wmo-doelgroepen het uitgangspunt bij de advisering richting gemeente. Zij hebben als gebruikers een direct belang bij een adequate dienstverlening en uitvoering van het beleid. Dit betekent een onafhankelijke, soms ook kritische positie ten opzichte van de gemeente. Dit kritische tegengeluid zorgt ervoor dat de gemeente wakker blijft en dat de legitimiteit van het beleid wordt vergroot. De gemeente ervaart dit soms als lastig, maar heeft ook waardering voor de inbreng, omdat ze weet dat goedkeuring van beleid een kwaliteitserkenning van dat beleid is.
- Om de belangen van gebruikers centraal te stellen zijn verschillende vormen mogelijk. Bijvoorbeeld in de vorm van een cliëntenraad Wmo, waarin verschillende cliëntgroepen van de Wmo zich hebben georganiseerd. Maar het kan ook in de vorm van diverse belangen-, burger- en zelforganisaties, die als losse satellieten naast elkaar functioneren, maar die zich rond beleidsthema's in het sociale domein organiseren. Die thema's wisselen en daarmee ook de samenwerkingsstructuren. Er is veel dialoog en interactie tussen de belangen-, burger- en zelforganisaties en in verschillende coalities adviseren zij de gemeente of denken mee.
- Dit model sluit aan bij het gegeven dat mensen zich betrokken voelen bij een specifieke doelgroep en door hun beperking gemotiveerd zijn om inbreng te leveren en mee te denken. Het gaat dan om onderwerpen die dichtbij liggen en mensen in hun dagelijks leven raken.
- Dit model biedt diverse mogelijkheden voor regionale samenwerking: meer centraal vanuit een cliëntenraad of meer decentraal vanuit de diverse raden en belangenorganisaties. Cliënten(organisaties) kunnen vervolgens inzoomen op de eigen gemeente en lokaal het beleid beïnvloeden ten gunste van hun eigen specifieke belangen.

Model 4 Meer creatieve en verbindende burgerkracht

Dit model beschrijft hoe burger- en cliëntenparticipatie er in 2020 uit kan zien, als de lijn wordt gevolgd dat burger- en cliëntenparticipatie het beste wordt gediend door de denk- en doe-kracht van een brede groep burgers op diverse manieren te faciliteren en te stimuleren. Met dit model zetten we sterker in op alternatieve participatievormen, die nodig zijn om diverse groepen te bereiken en te betrekken. De formele adviesrol (gevraagd en ongevraagd) is niet meer van toepassing.

Kernbegrippen: *alle burgers – rechtstreeks – informeel – integraal – ervaringsdeskundig.*

Kenmerken:

- In dit model bruist energie en staat 'weten' centraal: weten wat er bij burgers in de lokale samenleving leeft. De gemeente faciliteert een groep mensen die kennis heeft van de Wmo, of breder het sociale domein, en daarnaast creatief is en goed kan organiseren. Deze groep faciliteert denk- en doe-kracht van burgers voor beleidsinnovatie.
- Per onderwerp zoekt deze groep – op vraag van de gemeente of van burgers – mensen bij elkaar die representatief of deskundig zijn op het betreffende onderwerp. De groep is continu bezig om te vinden en te verbinden en zo ontmoetingen en gesprekken te organiseren. Dit doet zij via creatieve inspraakvormen om verschillende groepen te bereiken. Nieuwe ideeën en voeding worden op diverse, alternatieve manieren aangeboord: regionale en lokale bijeenkomsten, panels, themacafés, de buurt in, werkbezoeken, et cetera. Ook cocreatieve sessies behoren tot de mogelijkheden.
- In dit model gaat het vooral om representatief organiseren in plaats van representatief oordelen. En het gaat over burgerkracht in de lokale samenleving, regionale verbindingen zijn hier veel minder aan de orde.
- Ervaringsdeskundigheid in de groep is wel van belang, maar ook andere competenties zoals: organisatietalent, een flexibele en toegankelijke houding, lef, creativiteit, initiatiefrijk, positief kritisch en makkelijk contact kunnen leggen met een diversiteit aan mensen. Leden stellen zich op als een laagdrempelige intermediair tussen gemeente en burger. Een soort ambassadeur van de burgers op wijkniveau.
- In dit model bestaat het risico dat burgers op ad hoc basis worden betrokken en dat initiatieven versnipperen en los van elkaar komen te staan. Door het te koppelen aan een structurele vorm van burger- en cliëntenparticipatie, zoals een raad of burgerplatform, is de kans groter dat ideeën, initiatieven en signalen ook breder worden benut.
- Dit is een model dat een relatief grote tijdinvestering vraagt van de leden. Om die in te perken wordt waar nodig expertise van buiten ingehuurd en wordt gewerkt in werkgroepen of clusters, zodat ieder groepslid een focus kan kiezen en zo zijn tijdinvestering kan managen.

Stap 3 Hulpvragen bij de keuze van een model

De modellen, die in het voorgaande hoofdstuk beschreven staan, dragen in meer of mindere mate bij aan de invulling van medezeggenschap die u wenselijk acht. In deze stap 3 vindt u een checklist, waarlangs u een gekozen model kunt leggen, en het zo nog verder kunt uitwerken. Op die manier krijgt u nog meer zicht op de (on)mogelijkheden van het model en de mate waarin uw lokale situatie zich al richting een van die modellen beweegt. Onderstaande vragen helpen om daar meer grip op te krijgen. Door het gesprek dat ontstaat, blijkt welke elementen voor uw lokale situatie van belang zijn en of het gekozen model inderdaad past. Zo niet, kies dan een ander model.

Welke mensen hebben we nodig in dit model?

1. Welke expertise hebben we nodig?
2. Hebben we al voldoende mensen en expertise 'aan de tafel'?
3. Hebben we al voldoende ervaringsdeskundigheid en/of beleidsdeskundigheid in huis?
4. Willen we er meer professionals/beroepskrachten bij?

Hoe betrekken we kennis en ervaringen van burgers/gebruikers (achterban) in dit model?

1. Is onze doelgroep gebruikers van Wmo-voorzieningen of alle burgers?
2. Weten we voldoende over de leefwereld van onze burgers/doelgroepen?
3. Worden we goed gevoed door burgers en belangenbehartigers?
4. Hebben we voldoende contact met onze doelgroepen?
5. Is er ruimte voor nieuwe doelgroepen?

Welke rol kunnen/willen we spelen in dit model?

1. Kunnen we voldoende signalerend bezig zijn?
2. Willen we vanaf het begin bij de beleidsvorming betrokken zijn?
3. Richten we ons op collectieve belangenbehartiging?
4. Kunnen we snel reageren op ontwikkelingen?
5. Kunnen we voldoende vernieuwend bezig zijn?
6. Kunnen we ons voldoende goed profileren?
7. Moeten we dit regionaal of lokaal doen?

Welke randvoorwaarden zijn nodig voor dit model?

1. Is onze positie en rol in het gemeentelijk beleidsproces duidelijk?
2. Kunnen we op gelijkwaardig niveau praten met de gemeente?
3. Hebben we centrale sturing nodig om versnippering te voorkomen?
4. Hoeveel begeleiding en coaching hebben we nodig?
5. Hoeveel budget hebben we nodig?

Nawoord

We zeiden het al: we dagen u uit om de verre horizon te verkennen. Om na te gaan wat u op dit moment belangrijk vindt, welke kansen en mogelijkheden u ziet, maar ook: waar u denkt dat het naar toe moet met burger- en cliëntenparticipatie en de betrokkenheid van burgers bij het lokale beleid. En de rol van bijvoorbeeld de Wmo-raad daarin.

We hopen van harte dat deze discussienota zal bijdragen aan dit proces en aan het ontwikkelen van een goede toekomstvisie. Zeer waarschijnlijk wordt deze publicatie in de loop van 2013 gevolgd door een nieuw document. We houden u op de hoogte. En we nodigen u van harte uit om de uitkomst van uw lokale discussie met ons te delen.

We willen iedereen bedanken die op welke wijze dan ook heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze notitie. Het was een mooi proces. In het bijzonder willen we dank zeggen aan Branko Hagen (LCR-Landelijke Cliëntenraad SUWI), Anne Lucassen, Marjoke Verschelling, Rebekka van Munster en Daan de Bruijn (Movisie), Niels Schuddeboom (Shaking Tree), Rob de Boer (VNG) en Edo Paardekoper-Overman (Werkplaats MO), die ons in juni 2012 hielpen met de voorbereidende stappen, én aan Erma Prins (voorzitter Wmo-raad Lochem) en Henk Beltman (programma 'Aandacht voor iedereen'), die zorgden voor goede feedback op het proces en dit resultaat.

Maart 2013

Maarten de Gouw (Koepel Wmo-raden)
Rita Meuwese (Zorgbelang Noord-Holland)
Karin Sok (Movisie)

Bronnen

Kennisprogramma Cliëntenparticipatie van MOVISIE

Het Kennisprogramma Cliëntenparticipatie biedt een bundeling van alle kennis over burger- en cliëntenparticipatie in de Wmo: www.movisie.nl/cliëntenparticipatie. Dit programma is er voor iedereen die zich inzet voor burger- en cliëntenparticipatie in het kader van de Wmo: gemeenten, Wmo-raden, cliëntenorganisaties en minder georganiseerde cliëntengroepen.

Koepel Wmo-raden

De Koepel Wmo-raden brengt de leden met elkaar in contact, zorgt voor de communicatie met de leden, gericht op versterking en emancipatie van de leden en behartigt de belangen van de leden naar de landelijke politiek, overheid en andere landelijke organisaties. De website www.koepelwморaden.nl geeft veel bruikbare informatie.

Zorgbelang Noord-Holland: bondgenoot van zorgvragers

Zorgbelang Noord-Holland is bondgenoot van iedereen die in de provincie Noord-Holland gebruik maakt van zorg. Zij maakt zich sterk voor een betere kwaliteit van de zorg en zet zich in voor meer zelfregie en inspraak van patiënten en cliënten. Hiervoor gebruikt zij de ervaringen van zorgvragers en werkt zij samen met patiëntvertegenwoordigers. Meer informatie is te vinden op: www.zorgbelang-noordholland.nl.

Programma Aandacht voor iedereen (AVI)

In het programma 'Aandacht voor iedereen' krijgen Wmo-raden en lokale en regionale belangenorganisaties drie jaar lang informatie en advies van de landelijke patiënten-, gehandicapten- en ouderenorganisaties en de Koepel Wmo-raden. Zo kunnen zij een stevige gesprekspartner zijn voor gemeenten en zorg- en welzijnsaanbieders bij de transitie van de AWBZ-begeleiding naar de Wmo. Voor meer informatie: www.programmavcp.nl/aandacht-voor-iedereen/aandacht-voor-iedereen-3279.html.

Uitgave Transitie en transformatie in medezeggenschap

[www.movisie.nl/139165/def/home/publicaties/publicaties/transitie en transformatie in medezeggenschap/](http://www.movisie.nl/139165/def/home/publicaties/publicaties/transitie%20en%20transformatie%20in%20medezeggenschap/)

Uitgave Vertrouwen in burgers - synopsis van WRR-rapport 88

www.wrr.nl/actueel/nieuwsbericht/article/vertrouwen-in-burgers-1/

Uitgave 'Naar een Wmo-raad Nieuwe Stijl', Movisie, november 2011

www.movisie.nl/smartsite.dws?ch=def&id=138047

Uitgave AVI kennisdossier-3 Burgerprojecten in zorg en welzijn

www.programmavcp.nl/aandacht-voor-iedereen/kennisdossier-burgerprojecten-in-zorg-en-welzijn-3651.html

Eindnoten

Eindnoot ⁱ

Bij de volgende bijeenkomsten zijn de werkmodellen besproken: tijdens een landelijke brainstormbijeenkomst van Movisie (11 deelnemers), tijdens een regionale bijeenkomst van Zorgbelang Noord-Holland (60 deelnemers) en tijdens de Algemene Leden Vergadering (85 deelnemers) van de Koepel Wmo-raden. Ook is dit thema onderwerp geweest op een aantal bijeenkomsten in het kader van het programma 'Aandacht voor iedereen' (60 deelnemers). Via LinkedIn-groepen van de Koepel Wmo-raden en het Kennisprogramma Cliëntenparticipatie van Movisie hebben ook verschillende discussies over de toekomst van medezeggenschap en burger en cliëntenparticipatie plaatsgevonden.

Eindnoot ⁱⁱ

Definitie ervaringsdeskundigheid

Een ervaringsdeskundige heeft ervaring als cliënt in de zorg. Hij of zij is in staat deze ervaringen en verworven inzichten functioneel in te zetten om andere mensen te helpen. Bovendien heeft een ervaringsdeskundige het vermogen te reflecteren, eigen ervaringskennis te verbreden en over te dragen aan anderen.

Eindnoot ⁱⁱⁱ

Definitie beleidsdeskundigheid

Een beleidsdeskundige is iemand die deskundig is op het terrein van beleid en bestuur, kennis heeft van het specifieke beleidsterrein, in dit geval de Wmo, inzicht heeft in beleidsontwikkelings- en gemeentelijke besluitvormingsprocessen en hiermee effectief kan omgaan.